

Умови вирішення цих завдань - комплексність і безперервність професійної освіти; міжпредметна інтеграція; зв'язок між етапами навчання у виші та після його закінчення; використання принципів доказової медицини.

Для вирішення цих завдань необхідні впровадження інформаційних та інноваційних технологій, включаючи всі форми дистанційного консультування; особисто-орієнтований тип освіти; координація з практичною охороною здоров'я заходів щодо поліпшення якості навчального та лікувального процесів; спільна науково-практична діяльність. Сучасна ж система підготовки майбутніх лікарів орієнтована донині, головним чином, на забезпечення студентів обсягом знань. Безумовно, лікар має володіти певним рівнем теоретичних знань і практичних навичок. Але найважливішою практичною складовою, яка визначає професіоналізм і кваліфікацію лікаря, є формування клінічного мислення, яке має розвиватися в процесі навчання і вдосконалюватися впродовж усієї подальшої лікарської діяльності.

Клінічне мислення – це професійне, творче вирішення питань діагностики, лікування і визначення прогнозу хвороби в конкретного хворого на основі знання, досвіду і лікарської інтуїції.

Поняття клінічного мислення завжди пов'язане з вибором оптимального рішення з багатьох можливих у кожній клінічній ситуації, а тому воно є різновидом продуктивного мислення. Теоретичний (чи понятійний) рівень професійного мислення використовують близько 10% студентів-медиків і молоді лікарі-фахівці. Серед групи висококваліфікованих фахівців теоретичним мисленням користується переважна більшість (близько 70%).

Пізнати структуру клінічного мислення означає в першу чергу розкрити механізми й етапність розумової діяльності лікаря як виду продуктивного мислення. Аналізуючи роботу зі студентами різних курсів, ми намагаємося визначити, які теоретичні знання і практичні вміння мають бути сформованими в студента, щоб служити основою для вирішення цього завдання. Безумовно, на перший план виступає вдосконалення навчального процесу з метою ефективнішого формування в студентів професійного клінічного мислення, яке потребує усвідомленого і цілеспрямованого дидактичного впливу як на змістовий, так і на логічний його компоненти. Чинна традиційна система на всіх етапах навчання в медичному вищому навчальному закладі у своїй основі недостатньо ефективна і мало потенціює формування в студентів під час навчання професійного способу мислення – здатності клінічно мислити.

Нині на порядку денному стоїть питання про зміну парадигми змісту і методу в сучасній освіті, технологічна платформа якої (лекційно-семінарська модель) залишалася практично незмінною вже понад 100 років!

Ця модель була успішно реалізована в кращих радянських закладах. Проте спроба її поширення за рахунок адміністративних і стандартизованих процедур на всі навчальні заклади призвела до загальної імітації, "коли одні роблять вигляд, що навчаються, а інші – вчать"!

Творчий, IV рівень, - це завдання, алгоритм рішення якого невідомий. У цих умовах єдиний шлях рішення завдань – самостійний пошук нових, невідомих ще даних або способів дії. Але ми вважаємо, що завдання IV рівня найдоцільніші на старших курсах, переважно для студентів 5 курсу, при вивченні пластичної та реконструктивної хірургії зокрема.

На кафедрі працює студентський гурток, члени якого мають можливість поглибити знання і вміння. Це також, безумовно, вдосконалює клінічне мислення майбутніх лікарів.

Список використаної літератури

1. Тарасевич Н.М. Стратегія поведінки вчителя у складних педагогічних ситуаціях / Н.М. Тарасевич. – Полтава: ПДПУ, 2005. – 119 с.
2. Педагогічна майстерність: хрестоматія / І.А.Зязюн [та ін.] – К., 2008. - 462 с.
3. Пластична та реконструктивна хірургія: підручник / Аветіков Д.С., Соколов В.М. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2013.

РОЛЬ ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ СТУДЕНТІВ У ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Сологор І.М., Костенко В.Г.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

У статті визначено сутність поняття "пізнавальна самостійність"; представлено форми і методи активізації пізнавальної самостійності, розкрито її роль у організації самостійної роботи студентів.

Ключові слова: пізнавальна самостійність, самостійна робота студентів, особистість, позитивна мотивація.

Нині здійснення ефективної модернізації системи вищої освіти неможливе без ефективних засобів формування всебічно та гармонійно розвиненої особистості, яка спроможна не лише використовувати здобуті знання у своїй подальшій професійній діяльності, а й постійно їх розвивати і доповнювати. Це зумовлює актуальність дослідження проблеми самостійної пізнавальної діяльності в студентів та визначення її ролі в організації самостійної роботи.

На перше місце серед широкого кола проблем, окреслених основними завданнями вищої школи, виходить розвиток пізнавальної діяльності студентів, виховання в них осмисленої потреби до творчої діяльності, до постійного поглиблення й удосконалення своїх знань. Як свідчить власний досвід, наукові знання не можуть бути просто механічно представлені викладачем і автоматично засвоєні студентом. Лише ті знання, які студент засвоює внаслідок активної самостійної роботи, стають дійсно його власним надбанням. Це ставить перед викладачем завдання зорієнтувати та навчити студентів раціонально добирати ефективні методи, способи і засоби, необхідні для самостійного пошуку, обробки, відтворення й засвоєння інформації, важливої для подальшого становлення в професійній сфері.

Система підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах спрямована на формування пізнавальної самостійності (ПС) студентів, яка виступає як особистісна і водночас професійна якість спеціаліста певної галузі знань.

Самостійність у навчальній роботі студентів – це насамперед здатність не тільки розуміти матеріал, а й застосовувати його в нових видах самостійних завдань. Студенти, які не володіють навичками самостійної підготовки, зазвичай не можуть виокремити необхідну інформацію в навчальній дисципліні, а згодом узагалі перестають її розуміти. Це призводить до втрати впевненості у своїх можливостях. Саме цей фактор часто виступає основною причиною низького рівня знань серед багатьох студентів і провокує стійке зниження інтересу до навчання.

ПС проявляється в здатності студентів самостійно мислити, незалежно висловлювати свою точку зору, швидко орієнтуватися в новій ситуації, окреслювати основне коло проблем, завдань і знаходити шляхи їх вирішення без сторонньої допомоги.

Різні аспекти ПС висвітлені в наукових працях багатьох учених (П. Блонський, Д. Богоявленська, В. Буряк, Б. Єсіпов, М. Махмутов, О. Муковіз, О. Савченко, Л. Кулагіна, О. Леонтьєв, І. Лернер, П. Підкасистий, Є. Рапацевич, Т. Шамова, І. Шимко та ін.). Однак погляди науковців на визначення поняття "пізнавальна самостійність" різні. На думку М.І. Махмутова, пізнавальна самостійність базується на інтелектуальних здібностях особистості, на її вміннях, які дають їй змогу самостійно навчатися й здобувати нові знання [3]. І.Я. Лернер розглядає пізнавальну самостійність як здатність особистості до самостійної організації навчально-пізнавальної діяльності та здійснення її для вирішення нових проблем [2]. Н.Половнікова вважає, що ПС – це готовність особистості, здатність і прагнення своїми силами просуватися в оволодінні знаннями [5].

ПС ми розглядаємо як якість особистості, підґрунтям якої виступають інтелектуальні здібності, вміння, готовність і прагнення до самостійності, володіння узагальненими методологічними знаннями, прийомами та методами пізнавальної діяльності, здатність до самовдосконалення, самоорганізації та самоконтролю [4].

У складі ПС ми виділяємо мотиваційну та процесуальну складові. Мотиваційна складова заслуговує на особливу увагу, оскільки, на думку Т. Грабовської, вивчення певної дисципліни відбувається ефективніше, якщо в студента сформована позитивна мотивація, наявний пізнавальний інтерес, існує потреба в здобутті знань, розвинене почуття обов'язку й інші мотиви [1].

На формування позитивної мотивації студентів до здійснення самостійної роботи впливає велика кількість факторів. Серед основних можна назвати такі: струнка система організації процесу самостійної роботи; чітко окреслене коло завдань та запропоновані можливі шляхи й способи їх розв'язання; плідна співпраця між викладачем і студентами та між самими студентами; контроль викладача і самоконтроль; здатність студента до самооцінки.

Уміння студента самостійно визначити мету власної діяльності, проаналізувати та зіставити її зі своїми потребами, прийняти рішення щодо її виконання безпосередньо залежить від рівня ПС студента. Чільне місце серед основних позитивних мотивів у ПС посідає інтерес студентів до майбутньої професії, прагнення відповідати високому рівню вимог, які суспільство висуває перед сучасними фахівцями. Тому основним мотивуючим чинником організації самостійної роботи має бути спрямованість на використання професійно орієнтованого матеріалу [6].

Процесуальна складова ПС охоплює два аспекти: змістовий і операційний. Якщо змістовий аспект забезпечує формування в студента наукових понять, способів і методів пізнання нового, то операційний містить інструменти пізнання – інтелектуальні вміння (аналіз, синтез, класифікація, систематизація та ін.). Достатньо високий рівень останніх сприяє швидкому зростанню пізнавальної діяльності студента, що дозволяє підняти її на новий творчий рівень. Гармонійне поєднання цих двох аспектів процесуальної складової ПС і є процесом самостійної пізнавальної діяльності.

Як уже зазначалося вище, успішність виконання самостійної роботи значною мірою залежить від рівня її організації та створення викладачем ситуацій успіху. Ситуація успіху – це поєднання умов, що забезпечують успіх, а сам успіх – це результат подібної ситуації [7]. На нашу думку, викладач має прагнути до створення ситуацій успіху, а студент – уміти скористатися цією ситуацією. Зважаючи на це, змінюється роль викладача в організації самостійної роботи, який виступає не просто ретранслятором інформації, а виконує функції наставника, порадирика, співрозмовника, організатора різноманітних видів пізнавальної діяльності студентів із конкретної навчальної дисципліни. Взаємовідносини між викладачами і студентами мають будуватися на ґрунті партнерства, доброзичливості та взаємоповаги.

Велике значення у формуванні пізнавальної самостійності відіграють наявність відповідного навчально-методичного, організаційно-педагогічного забезпечення та вміння викладача застосовувати його у своїй діяльності.

Запропонована викладачем система завдань має сприяти формуванню загальнонавчальних, спеціальних та професійних знань, умінь і навичок. Використання різних типів завдань забезпечить підвищення інтересу студентів до навчання, прагнення до здійснення самостійної навчально-пошукової діяльності, до виявлення наполегливості, узагальнення й систематизації знань, уміння критично їх оцінити. А систематичне виконання таких завдань сприятиме розвитку їхньої впевненості у власних силах, стимулюватиме бажання працювати та досягати нових результатів.

Отже, правильна і чітка організація аудиторної та позааудиторної самостійної роботи забезпечує необхідну підготовку студентів із певної навчальної дисципліни; сприяє виникненню стійкого інтересу до пізнання предмета в цілому, окремих його тем і підштовхує до самостійного характеру пізнавальних дій.

Самостійна робота, зорганізована за такими принципами, сприяє всебічному розвитку особистості студента, збагачуючи його життєвий досвід, формуючи тим самим його життєві позиції. ПС завжди спрямована на засвоєння нових знань, вона передбачає готовність студентів до пошукової роботи, а пізнавальна активність має місце як під час засвоєння знань, так і під час їх відтворення, закріплення.

Таким чином, кінцевим результатом ПС у навчальному процесі, невід'ємною частиною якого є самостійна робота, виступає високий рівень усвідомлення студентом значущості навчання, формування характерного індивідуального стилю власної пізнавальної діяльності, вміння навчатися і творчо підходити до виконання поставлених завдань.

Список використаної літератури

1. Грабовська Т. Формування позитивної мотивації діяльності особистості / Т. Грабовська, О. Киричук // Рідна школа. — 2002. — № 4. — С. 12-14.
2. Лернер И.Я. К вопросу о "клеточке" процесса обучения / И.Я. Лернер // Новые исследования в педагогических науках. — 1980. — № 1. — С. 12-17.
3. Махмутов М.И. Современный урок / М.И. Махмутов. — М.: Педагогика, 1985. — 278 с.
4. Муковіз О.П. Формування вмінь самостійної пізнавальної діяльності у студентів педагогічних ВНЗ засобами інформаційних технологій: монографія / О.П. Муковіз. — Умань: ПП Жовтий О.О., 2010. — 180 с.
5. Половникова Н.А. О теоретических основах воспитания познавательной самостоятельности школьников в обучении / Н.А. Половникова. — Казань: Тат. кн. изд-во, 1998. — 178 с.
6. Сологор І.М. Фактори впливу на ефективність самостійної роботи студентів / І.М. Сологор, О.М. Беляєва // Європейський вибір — невід'ємна складова розвитку вищої медичної освіти України: матеріали навч.-метод. конф. — Полтава, 2013. — С.203-205.
7. Building academic success on social and emotional learning: What does the research say? / [J.E. Zins, R.P. Weissberg, M.C. Wang, & H. J. Walberg (Eds.)]. — New York: Teachers College Press, 2004. — 244 p.

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ПОЛІПШЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ НАВЧАННЯ

Сосненко Є.П., Лупало О.В.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

У статті доведено, що рівень здоров'я сучасної студентської молоді України викликає занепокоєння. Обґрунтовано, яким чином високі темпи життя, постійні перевантаження і дефіцит часу все більше впливають на психіку особистості і стають причинами різних відхилень у нормальній діяльності багатьох систем організму. Відповідно до цього провідною метою сьогодні стають забезпечення всебічного фізичного розвитку і зміцнення здоров'я молоді в сучасних умовах навчання.

Ключові слова: психічний стан, здоров'я, рухова активність, фізичні вправи.

На нинішньому етапі розвитку суспільства впровадження форм фізичної роботи в навчальний режим і відпочинок студентів – одне з основних завдань. Воно визначене комплексною програмою й дістало своє відображення в Національній доктрині розвитку освіти [1]. У документах підкреслюється широкий вибір засобів, методів і використання різних форм фізичного виховання для формування моральної відповідальності кожної особистості за рівень оздоровчої рухової активності як важливого компонента здорового способу життя, ефективного й достатньо дешевого засобу профілактики й поліпшення здоров'я. У документах зазначається, що здоров'я, потужний вплив на яке має фізичне виховання, – найважливіша передумова повноцінної розумової діяльності.

Кількість студентів, які мають відхилення в стані здоров'я та фізичного розвитку, щорічно збільшується. Зростання захворюваності студентів зумовлене не тільки інформаційними й емоційними перевантаженнями в процесі навчання, а й соціально-економічними, екологічними проблемами, дефіцитом рухової активності й відсутністю навичок здорового способу життя [3].

Розвиток вищої школи в сучасних умовах супроводжується соціально-економічним пресингом на всі сфери студентського життя й праці. Робоче навантаження інтенсивно працюючого студента протягом навчального тижня становить до 12 годин на добу, а в період екзаменаційної сесії – до 15-16 годин. Праця студента за вагою належить до першої категорії (легка), а за напруженістю - до четвертої (дуже напружена праця), що вимагає значної напруги духовних і фізичних сил. У зв'язку з цим зростає роль фізичної культури як однієї з основних ланок державного сектора для зміцнення і збереження здоров'я, збільшення тривалості життєвої і творчої активності, підвищення розумової працездатності [5].

Фізичне виховання - це складний педагогічний, багатофункціональний психофізіологічний процес, особливо в сучасних умовах, коли студентська молодь приділяє мало уваги фізичній культурі, коли в навчальних закладах маємо скорочення матеріально-технічної бази й виділення засобів на придбання спортивного інвентарю, устаткування, зменшення обсягу навчальних годин [2].

Ми вважаємо за доцільне зупинитися на напрямі, який одержав за останні роки визнання й підтримку, – використання природного середовища як незмінної умови і матеріальної бази рекреаційного природокористування. Безумовно, все це можна використовувати в процесі рекреації не тільки при різних захворюваннях, травмах, а й для фізичної рекреації студентів у навчальній діяльності [4].

Як зазначають автори [4], фізична рекреація спрямована на задоволення біологічних потреб, рухової активності та емоційних дій у розвазі, одержанні задоволення, насолоди через рухи, переключення з одного виду діяльності на інший, активізацію діяльності організму за допомогою рухової активності та профілактику несприятливих впливів на організм студентів. Аналіз засобів і методів активного впливу на організм людини дозволяє розглядати зовнішнє середовище (як джерело всіх психічних явищ) і його модель у ролі одного з основних засобів активного формування психічних і фізичних якостей людини.

Наше спостереження полягало в тому, щоб вивчити пропонуване нами природне середовище як фактор фізичної рекреації, спрямованої на задоволення фізичної й психічної активності. Ми використовували природну сферу, під якою ми розуміємо сукупність якісних і кількісних особливостей звукових і візуальних композицій місць занять. Дослідження охопило близько 100 студентів медичної стоматологічної академії м. Полтави. Результати обсягу рухової діяльності в умовах експериментального середовища зіставляли з результатами, отриманими поза ним. Така організація функціонально виправдана, сприяє впорядковуванню навчальних занять і впливає на психі-